

II

(Akty o charakterze nieustawodawczym)

ROZPORZĄDZENIA

ROZPORZĄDZENIE DELEGOWANE KOMISJI (UE) 2021/1530

z dnia 12 lipca 2021 r.

uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/947 ustanawiające Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – Globalny Wymiar Europy, zmieniające i uchylające decyzję Parlamentu Europejskiego i Rady nr 466/2014/UE oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1601 i rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 480/2009

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/947 z dnia 9 czerwca 2021 r. ustanawiające Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – Globalny Wymiar Europy, zmieniające i uchylające decyzję Parlamentu Europejskiego i Rady nr 466/2014/UE oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1601 i rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 480/2009 ⁽¹⁾, w szczególności jego art. 4 ust. 7,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) W załączniku II do rozporządzenia (UE) 2021/947 określono obszary współpracy w zakresie programów geograficznych.
- (2) Należy dalej rozwijać programy geograficzne poprzez przyjęcie dodatkowych przepisów uzupełniających rozporządzenie (UE) 2021/947.
- (3) W oparciu o obszary współpracy wymienione w załączniku II do rozporządzenia (UE) 2021/947 należy określić cele szczegółowe i priorytetowe obszary współpracy w odniesieniu do subregionów: sąsiedztwa południowego, sąsiedztwa wschodniego, Afryki Zachodniej, Afryki Wschodniej i Środkowej, Afryki Południowej i Oceanu Indyjskiego, Bliższego Wschodu, Azji Środkowej, Azji Południowej, Azji Północnej i Południowo-Wschodniej, regionu Pacyfiku, Ameryki i Karaibów.
- (4) Należy ustanowić orientacyjne alokacje finansowe dla subregionów: Afryki Zachodniej, Afryki Wschodniej i Środkowej, Afryki Południowej i Oceanu Indyjskiego, w oparciu o zasady programowania dotyczące programów geograficznych określone w art. 13 rozporządzenia (UE) 2021/947. Należy określić cele tematyczne w odniesieniu do regionów geograficznych wymienionych w rozporządzeniu (UE) 2021/947,

⁽¹⁾ Dz.U. L 209 z 14.6.2021, s. 1.

PRZYJMUJE NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

Artykuł 1

W załączniku do niniejszego rozporządzenia – w oparciu o obszary współpracy wymienione w załączniku II do rozporządzenia (UE) 2021/947 – określa się cele szczegółowe i priorytetowe obszary współpracy w odniesieniu do subregionów: sąsiedztwa południowego, sąsiedztwa wschodniego, Afryki Zachodniej, Afryki Wschodniej i Środkowej, Afryki Południowej i Oceanu Indyjskiego, Bliskiego Wschodu, Azji Środkowej, Azji Południowej, Azji Północnej i Południowo-Wschodniej, regionu Pacyfiku, Ameryki i Karaibów.

Artykuł 2

Orientacyjne alokacje finansowe dla subregionów: Afryki Zachodniej, Afryki Wschodniej i Środkowej, Afryki Południowej i Oceanu Indyjskiego są następujące:

- a) 11 672 000 000 EUR dla Afryki Zachodniej;
- b) 11 381 000 000 EUR dla Afryki Wschodniej i Środkowej;
- c) 6 128 000 000 EUR dla Afryki Południowej i Oceanu Indyjskiego.

Artykuł 3

Cele tematyczne dla programów geograficznych są następujące:

- a) co najmniej 15 % środków w odniesieniu do praw człowieka, demokracji i dobrych rządów;
- b) co najmniej 45 % środków w odniesieniu do trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu na rzecz rozwoju społecznego.

Artykuł 4

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia 12 lipca 2021 r.

W imieniu Komisji
Ursula VON DER LEYEN
Przewodnicząca

ZAŁĄCZNIK

Szczegółowe cele i priorytetowe obszary współpracy w podziale na subregiony określone na podstawie obszarów współpracy wymienionych w załączniku II do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/947 są następujące:

I. SĄSIEDZTWO POŁUDNIOWE

1. Wspieranie rozwoju społecznego, dobrych rządów oraz praworządności i równouprawnienia płci

- a) propagowanie i ochrona praw człowieka i podstawowych wolności; propagowanie równości i wzmocnienia pozycji kobiet, demokracji, praworządności, dobrych rządów, reformy sądownictwa i walki z korupcją;
- b) wzmacnianie instytucji publicznych i systemów zarządzania; zwiększanie przejrzystości i rozliczalności; wspieranie spójności społecznej; propagowanie zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego oraz przestrzeni dla podmiotów działających na rzecz społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów niepaństwowych, a także niezależnych mediów; wspieranie walki z dezinformacją;
- c) zwiększanie dostępności i jakości edukacji; propagowanie umiejętności cyfrowych; wzmocnienie pozycji osób młodych; wzmocnienie systemów opieki zdrowotnej;
- d) wspieranie przejrzystego i skutecznego zarządzania finansami publicznymi, mobilizacji dochodów krajowych i zarządzania gospodarczego.

2. Wzmocnianie odporności, budowanie dobrobytu i korzystanie z możliwości oferowanych przez transformację cyfrową

- a) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i sektora prywatnego; poprawa dostępu do finansowania i cyfryzacji przedsiębiorstw; propagowanie godnego zatrudnienia;
- b) wspieranie handlu i inwestycji, zrównoważonych łańcuchów wartości, łączność, integracji gospodarczej i dywersyfikacji;
- c) wspieranie rozwoju nowoczesnych i sprawiedliwych systemów opieki zdrowotnej i ochrony socjalnej oraz propagowanie godnego zatrudnienia; wspieranie odporności populacji poprzez rozwój dostępnych usług publicznych;
- d) wspieranie uruchamiania i operacjonalizacji infrastruktury w celu zapewnienia dostępnej, przystępnej cenowo, inkluzywnej i bezpiecznej łączności cyfrowej oraz rozwój nowoczesnych systemów ochrony danych i zarządzania danymi; wspieranie działań na rzecz usprawnienia administracji cyfrowej, rozwoju e-usług oraz ram i platform interoperacyjności.

3. Wspieranie transformacji ekologicznej, zwiększanie odporności na zmianę klimatu, przyspieszenie transformacji energetycznej i zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona środowiska

- a) wzmocnianie działań na rzecz przystosowania się do zmiany klimatu i zdolności jej łagodzenia; wspieranie propagowania inwestycji odpornych na zmianę klimatu i polityk w zakresie zrównoważonego finansowania w celu przejścia na zielony wzrost;
- b) wspieranie przejścia na niskoemisyjne i zasobooszczędne modele o obiegu zamkniętym oraz propagowanie rozwoju zrównoważonej produkcji i łańcuchów wartości; rozwój i wzmocnianie zrównoważonej zielonej i niebieskiej gospodarki; wspieranie transformacji energetycznej i propagowanie bezpieczeństwa energetycznego;
- c) propagowanie zasobooszczędności, walka z zanieczyszczeniem, ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej oraz przejście na zrównoważone systemy żywnościowe, a także propagowanie zrównoważonych, wielofunkcyjnych ekosystemów zarządzanych w kontekście przystosowania się do zmiany klimatu i odporności na zmianę klimatu.

4. Współpraca w zakresie pokoju i bezpieczeństwa

- a) wspieranie i propagowanie pokoju, działania na rzecz zapobiegania konfliktom i pojednania;
- b) intensyfikacja współpracy w zakresie zwalczania terroryzmu, finansowania terroryzmu i przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz zapobiegania tym zjawiskom, walki z radykalizacją postaw i brutalnym ekstremizmem, zwalczania przestępczości zorganizowanej, egzekwowania prawa i walki z zagrożeniami dla cyberbezpieczeństwa, cyberprzestępczością oraz zagrożeniami hybrydowymi;

- c) wspieranie gotowości na wypadek klęsk żywiołowych i zarządzania ryzykiem;
- d) zwiększenie bezpieczeństwa na morzu.

5. **Zacieśnianie współpracy we wszystkich aspektach migracji, mobilności i przymusowych wysiedleń**

- a) zacieśnianie współpracy we wszystkich aspektach migracji i przymusowych wysiedleń; wzmocnienie partnerstw lokalnych i międzynarodowych w dziedzinie migracji i przymusowych wysiedleń wzdłuż kluczowych szlaków migracyjnych;
- b) wzmocnienie wszystkich aspektów zarządzania migracją i azylem; wzmocnienie zdolności zarządzania granicami; intensyfikacja walki z przemytem migrantów i handlem ludźmi oraz wspieranie współpracy w zakresie bezpiecznych, godnych i trwałych powrotów, readmisji i reintegracji migrantów, a także zwalczanie pierwotnych przyczyn migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń;
- c) wspieranie kompleksowego podejścia do legalnej migracji i mobilności, z poszanowaniem kompetencji państw członkowskich, oraz mobilności;
- d) pomoc w zapewnianiu ochrony międzynarodowej i wsparcia dla uchodźców, migrantów, osób wewnętrznie przesiedlonych, społeczności przyjmujących oraz państw przyjmujących duże liczby uchodźców lub osób wysiedlonych.

6. **Zacieśnianie współpracy regionalnej, subregionalnej i międzyregionalnej**

- a) wspieranie Unii dla Śródziemnomorza;
- b) zacieśnianie współpracy z podmiotami i organizacjami na szczeblu międzynarodowym, regionalnym i subregionalnym;
- c) zacieśnianie współpracy między Afryką Północną i Afryką Subsaharyjską w wybranych obszarach.

II. SĄSIEDZTWO WSCHODNIE

1. **Inwestowanie w odporne, zrównoważone i zintegrowane gospodarki oraz zrównoważoną konektywność**

- a) intensyfikacja wymiany handlowej między krajami partnerskimi oraz z UE; propagowanie dalszej integracji w łańcuchach wartości UE; propagowanie godnego zatrudnienia; propagowanie rozwoju zrównoważonej produkcji i łańcuchów wartości;
- b) poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości; wzmocnienie ekosystemu przedsiębiorstw typu start-up oraz poprawa/różnicowanie dostępu do finansowania dla MŚP;
- c) wzmocnienie zrównoważonego transportu drogowego i morskiego; propagowanie inteligentnej i zrównoważonej mobilności miejskiej;
- d) propagowanie edukacji wysokiej jakości na wszystkich poziomach; zwiększanie zdolności w obszarze badań naukowych i transferu technologii; podnoszenie umiejętności w celu zwiększenia zdolności do zatrudnienia.

2. **Inwestowanie w demokrację, dobre rządy, pokój i bezpieczeństwo, praworządność i sprawiedliwość**

- a) wspieranie demokracji, pokoju i dobrych rządów, praw człowieka, wolności wypowiedzi i zrzeszania się, wolności i niezależności mediów; propagowanie niezależnego, rozliczanego i skutecznego systemu wymiaru sprawiedliwości; intensyfikacja współpracy w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym i dezinformacji, zapewniania cyberbezpieczeństwa i zwalczania cyberprzestępczości;
- b) wspieranie reformy administracji publicznej i e-rządzenia; propagowanie publicznych usług *online*; walka z korupcją;
- c) wspieranie zrównoważonego rozwoju terytorialnego i procesów reformy decentralizacyjnej;
- d) wspieranie budowania pokoju, zapobiegania sporom i konfliktom oraz ich rozwiązywania poprzez pokojowe wysiłki i metody, jak również tworzenie lub wdrażanie systemów wczesnego ostrzegania; zwiększanie bezpieczeństwa regionalnego oraz bezpieczeństwa morskiego i ochrony na morzu; zwiększanie bezpieczeństwa poprzez zwalczanie przestępczości zorganizowanej i propagowanie zintegrowanego zarządzania granicami.

3. **Inwestowanie w zrównoważoną energię, obniżanie emisyjności, łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej oraz odporność środowiskową**
 - a) inwestowanie w łączność energetyczną oraz silniejsze transgraniczne i międzyregionalne połączenia sieciowe, przy jednoczesnym wspieraniu efektywności i odporności energetycznej oraz bezpieczeństwa energetycznego, a także propagowaniu zwiększonego wykorzystania zrównoważonej energii;
 - b) poprawa jakości powietrza, wspieranie walki z zanieczyszczeniem, zazielenianie obszarów miejskich i poprawa gospodarowania odpadami, przy jednoczesnym zwiększeniu różnorodności biologicznej, wspieraniu przejścia na zrównoważone systemy żywnościowe oraz modernizacji zaopatrzenia w wodę i systemów sanitarnych;
 - c) propagowanie niskoemisyjnej, zasobooszczędnej gospodarki o obiegu zamkniętym; wzmacnianie polityki klimatycznej; rozwój i wzmacnianie niebieskiej gospodarki; zwiększanie inwestycji ekologicznych;
 - d) inwestowanie w odporność i modernizację systemów opieki zdrowotnej, a także wspieranie gotowości na wypadek klęsk żywiołowych i zarządzania ryzykiem, w tym ograniczanie ryzyka związanego z materiałami chemicznymi, biologicznymi, radiologicznymi i jądrowymi.

4. **Inwestowanie w odporną transformację cyfrową**
 - a) wspieranie rozwoju infrastruktury cyfrowej i e-usług poprzez usprawnienia administracji cyfrowej oraz poprawę ram i platform interoperacyjności;
 - b) podnoszenie umiejętności cyfrowych; wspieranie innowacji cyfrowych i przedsiębiorstw typu start-up w sektorze cyfryzacji;
 - c) promowanie transgranicznego handlu elektronicznego i korytarzy cyfrowych między krajami partnerskimi a UE;
 - d) zwiększanie cyberodporności.

5. **Inwestowanie w odporne, inkluzywne i zróżnicowane społeczeństwa kierujące się zasadą równouprawnienia płci**
 - a) zwiększanie zdolności i wzmacnianie pozycji organizacji społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu regionalnym i lokalnym, w tym organizacji młodzieżowych;
 - b) ochrona praw człowieka; propagowanie równouprawnienia płci we wszystkich obszarach polityki;
 - c) zwiększanie zaangażowania obywateli, w szczególności wśród osób młodych, w demokrację i reformy gospodarcze; propagowanie świadomości środowiskowej i cyfrowej.

III. AFRYKA ZACHODNIA

1. **Propagowanie stabilizacji, bezpieczeństwa, przejścia do demokracji, dobrych rządów i praw człowieka**
 - a) propagowanie stabilizacji, pokoju i bezpieczeństwa na lądzie i morzu poprzez przejście do demokracji, dobre rządy, walkę z bezkarnością i reformę sektora bezpieczeństwa; intensyfikacja współpracy w zakresie zwalczania terroryzmu, zapobiegania radykalizacji postaw i brutalnemu ekstremizmowi oraz walce z nimi; propagowanie dialogu, zapobiegania konfliktom, pojednania i budowania państwowości;
 - b) wspieranie rządów demokratycznych oraz praworządności, przejrzystości i walki z korupcją; propagowanie nadzoru i rozliczalności oraz niezależnego, rozliczanego i skutecznego systemu wymiaru sprawiedliwości;
 - c) umacnianie roli instytucji państwowych i samorządowych oraz zwiększanie ich skutecznej obecności na całym terytorium i w całym spektrum społeczeństwa obywatelskiego;
 - d) propagowanie zasad równości i niedyskryminacji; propagowanie poszanowania praw człowieka oraz międzynarodowego prawa humanitarnego.

2. **Wspieranie trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, propagowanie godnych miejsc pracy oraz wykorzystanie transformacji cyfrowej**
 - a) propagowanie rozwoju sektora prywatnego; poprawa otoczenia biznesowego, klimatu inwestycyjnego oraz cyfryzacji przedsiębiorstw, a także przejrzystości i wydajności finansów publicznych; wspieranie administracji cyfrowej i rozwoju e-usług;

- b) wspieranie zrównoważonej infrastruktury i łączności, integracji gospodarczej, handlu i wykonywania umowy o partnerstwie gospodarczym; wzmocnianie lokalnych i regionalnych łańcuchów wartości;
- c) wspieranie rozwoju umiejętności i tworzenia możliwości godnego zatrudnienia, a także badań naukowych i innowacji; propagowanie rozwoju zrównoważonej produkcji i łańcuchów wartości;
- d) umacnianie zielonej i cyfrowej gospodarki.

3. Zacieśnianie współpracy we wszystkich aspektach migracji, mobilności i przymusowych wysiedleń oraz wyeliminowanie pierwotnych przyczyn migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń

- a) wzmocnianie partnerstw lokalnych i międzynarodowych w dziedzinie migracji i przymusowych wysiedleń wzdłuż kluczowych szlaków migracyjnych;
- b) poprawa zarządzania migracją oraz intensyfikacja współpracy w zakresie bezpiecznych, godnych i trwałych powrotów, readmisji i reintegracji migrantów;
- c) wspieranie kompleksowego podejścia do legalnej migracji i mobilności, z poszanowaniem kompetencji państw członkowskich, oraz mobilności;
- d) ochrona słabszych migrantów, uchodźców i osób wewnątrznie przesiedlonych; intensyfikacja walki z przemytem migrantów i handlem ludźmi; zapewnianie ochrony i poszanowania praw człowieka przysługujących migrantom, uchodźcom i wysiedleńcom; zapewnianie ochrony międzynarodowej i wsparcia dla uchodźców, migrantów, osób wewnątrznie przesiedlonych, społeczności przyjmujących oraz państw przyjmujących duże liczby uchodźców lub osób wysiedlonych.

4. Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej oraz walka ze zmianą klimatu

- a) propagowanie dostępu do zrównoważonej energii oraz efektywności energetycznej; propagowanie dostępu do odpornych na zmianę klimatu i bezpiecznych dostaw wody i usług sanitarnych;
- b) wspieranie działań w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i jej łagodzenia oraz gotowości na wypadek klęsk żywiołowych i zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi;
- c) propagowanie zintegrowanego podejścia opartego na ochronie krajobrazu na potrzeby inteligentnego i odpornego rolnictwa/bezpieczeństwa żywnościowego i żywieniowego, zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi, zrównoważonego rybołówstwa i zrównoważonej akwakultury oraz przystosowania się do zmiany klimatu/łagodzenia zmiany klimatu;
- d) propagowanie ochrony środowiska, zachowania różnorodności biologicznej i gospodarki o obiegu zamkniętym, a także zrównoważonych, wielofunkcyjnych ekosystemów zarządzanych w kontekście przystosowania się do zmiany klimatu i odporności na zmianę klimatu.

5. Propagowanie rozwoju społecznego i równouprawnienia płci

- a) wspieranie lepszego dostępu do odpornych świadczeń zdrowotnych i żywieniowych oraz poprawy ich jakości;
- b) wspieranie lepszego dostępu do edukacji na różnych poziomach oraz poprawy jej jakości; propagowanie umiejętności cyfrowych;
- c) propagowanie włączenia społecznego, ochrony socjalnej i systemów zabezpieczenia społecznego;
- d) wspieranie środków służących wzmocnieniu równouprawnienia płci i propagowanie wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt we wszystkich obszarach polityki.

6. Wzmocnianie partnerstw

- a) zachęcanie do integracji regionalnej, łączności i współpracy;
- b) propagowanie dialogu merytorycznego z regionalnymi wspólnotami gospodarczymi;
- c) propagowanie dialogu międzykulturowego oraz programów współpracy, tworzenia partnerstw, wymiany i przywództwa.

IV. AFRYKA WSCHODNIA I ŚRODKOWA

1. Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej oraz walka ze zmianą klimatu

- a) propagowanie zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi, ochrony środowiska i zachowania różnorodności biologicznej w ramach podejścia opartego na ochronie krajobrazu lądowego i morskiego;
- b) wspieranie środków w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i jej łagodzenia oraz gotowości na wypadek klęsk żywiołowych i zarządzania związanym z nimi ryzykiem;
- c) propagowanie dostępu do energii odnawialnych i efektywności energetycznej, a także propagowanie zrównoważonych, wielofunkcyjnych ekosystemów zarządzanych w kontekście przystosowania się do zmiany klimatu i odporności na zmianę klimatu; propagowanie dostępu do odpornych na zmianę klimatu i bezpiecznych dostaw wody i usług sanitarnych;
- d) wspieranie zrównoważonego bezpieczeństwa żywnościowego.

2. Propagowanie stabilizacji, bezpieczeństwa, demokracji i przejścia do demokracji, dobrych rządów i praw człowieka

- a) propagowanie pokoju i bezpieczeństwa, stabilności, demokracji, pokojowego przejścia do demokracji, praworządności, reformy sektora bezpieczeństwa, pojednania i zapobiegania konfliktom; intensyfikacja współpracy w zakresie zwalczania terroryzmu, zapobiegania radykalizacji postaw i brutalnemu ekstremizmowi oraz walce z nimi;
- b) wspieranie rządów demokratycznych, przejrzystości i nadzoru oraz walki z korupcją; propagowanie niezależnego, rozliczanego i skutecznego systemu wymiaru sprawiedliwości;
- c) propagowanie poszanowania praw człowieka oraz zasad równości i niedyskryminacji.

3. Wspieranie trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, propagowanie godnych miejsc pracy oraz wykorzystanie transformacji cyfrowej

- a) propagowanie rozwoju sektora prywatnego; poprawa otoczenia biznesowego i cyfryzacji przedsiębiorstw, a także klimatu inwestycyjnego; wspieranie administracji cyfrowej i rozwoju e-usług;
- b) wspieranie integracji gospodarczej i handlu, w tym zrównoważonej infrastruktury i łączności;
- c) wspieranie rozwoju umiejętności i tworzenia możliwości godnego zatrudnienia, a także badań naukowych i innowacji;
- d) umacnianie zielonej i cyfrowej gospodarki.

4. Propagowanie rozwoju społecznego i równouprawnienia płci

- a) wspieranie lepszego dostępu do odpornych świadczeń zdrowotnych, usług z zakresu ochrony socjalnej i żywienia, jak również poprawy ich jakości;
- b) wspieranie lepszego dostępu do edukacji na różnych poziomach oraz poprawy jej edukacji; propagowanie umiejętności cyfrowych;
- c) propagowanie włączenia społecznego i walka z nierównościami;
- d) wspieranie środków służących wzmocnieniu równouprawnienia płci i propagowanie wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt we wszystkich obszarach polityki.

5. Zacieśnianie współpracy we wszystkich aspektach migracji, mobilności i przymusowych wysiedleń oraz wyeliminowanie pierwotnych przyczyn migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń

- a) wzmacnianie partnerstw lokalnych i międzynarodowych dotyczących różnych aspektów migracji i przymusowego wysiedlenia;
- b) poprawa zarządzania migracją oraz intensyfikacja współpracy w zakresie bezpiecznych, godnych i trwałych powrotów, readmisji i reintegracji migrantów;
- c) wspieranie kompleksowego podejścia do legalnej migracji i mobilności, z poszanowaniem kompetencji państw członkowskich, oraz mobilności;

- d) ochrona słabszych migrantów, uchodźców i osób wewnątrznie przesiedlonych; intensyfikacja walki z przemytem migrantów i handlem ludźmi; zapewnianie ochrony i poszanowania praw człowieka przysługujących migrantom, uchodźcom i wysiedleńcom; pomoc w zapewnianiu ochrony międzynarodowej i wsparcia dla uchodźców, migrantów, osób wewnątrznie przesiedlonych, społeczności przyjmujących oraz państw przyjmujących duże liczby uchodźców lub osób wysiedlonych.

6. Wzmacnianie partnerstw

- a) zachęcanie do regionalnej integracji gospodarczej, konektywności i współpracy w regionie oraz wykonywania umowy o partnerstwie gospodarczym;
- b) propagowanie dialogu merytorycznego z regionalnymi wspólnotami gospodarczymi;
- c) propagowanie dialogu międzykulturowego oraz programów współpracy, tworzenia partnerstw, wymiany i przywództwa.

V. AFRYKA POŁUDNIOWA I OCEAN INDYJSKI

1. Wsparcie trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, propagowanie godnych miejsc pracy oraz wykorzystanie transformacji cyfrowej

- a) propagowanie rozwoju sektora prywatnego; poprawa otoczenia biznesowego, klimatu inwestycyjnego, cyfryzacji przedsiębiorstw i przejrzystości finansów publicznych; wspieranie administracji cyfrowej i rozwoju e-usług;
- b) wspieranie zrównoważonej infrastruktury i konektywności, integracji gospodarczej i handlu;
- c) wspieranie rozwoju umiejętności i godnego zatrudnienia, a także badań naukowych i innowacji;
- d) umacnianie zielonej i cyfrowej gospodarki.

2. propagowanie dobrych rządów, pokoju, demokracji i praw człowieka

- a) propagowanie pokoju i bezpieczeństwa na lądzie i morzu, stabilności, demokracji i praworządności; wspieranie reformy sektora bezpieczeństwa, zapobiegania konfliktom, pojednania i walki z międzynarodowym handlem ludźmi;
- b) wspieranie rządów demokratycznych, przejrzystości i nadzoru oraz walki z korupcją; poprawa w zakresie rejestracji cywilnych;
- c) propagowanie poszanowania praw człowieka oraz zasad równości i niedyskryminacji;
- d) wspieranie wymiaru sprawiedliwości; wspieranie i wzmacnianie pozycji samorządów terytorialnych i społeczeństwa obywatelskiego.

3. Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej oraz walka ze zmianą klimatu

- a) wspieranie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej oraz gotowości na wypadek klęsk żywiołowych i zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi;
- b) propagowanie dostępu do zrównoważonej energii oraz efektywności energetycznej; propagowanie dostępu do odpornych na zmianę klimatu i bezpiecznych dostaw wody i usług sanitarnych;
- c) wspieranie bezpieczeństwa żywnościowego, inteligentnego i odpornego rolnictwa, zrównoważonego rybołówstwa i zrównoważonej akwakultury;
- d) propagowanie zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi, ochrony środowiska, zachowania różnorodności biologicznej oraz gospodarki o obiegu zamkniętym; propagowanie zrównoważonych, wielofunkcyjnych ekosystemów zarządzanych w kontekście przystosowania się do zmiany klimatu i odporności na zmianę klimatu.

4. Propagowanie rozwoju społecznego i równouprawnienia płci

- a) wspieranie lepszego dostępu do odpornych świadczeń zdrowotnych i żywieniowych oraz poprawy ich jakości;
- b) zwiększanie dostępu do edukacji na różnych poziomach oraz poprawa jej jakości; propagowanie umiejętności cyfrowych;

- c) propagowanie włączenia społecznego i systemów ochrony socjalnej;
- d) wspieranie środków służących wzmocnieniu równouprawnienia płci i propagowanie wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt we wszystkich obszarach polityki.

5. **Wzmacnianie partnerstw**

- a) zachęcanie do regionalnej integracji gospodarczej i współpracy oraz wykonywania umowy o partnerstwie gospodarczym; wspieranie szerszej współpracy w obszarze Oceanu Indyjskiego;
- b) propagowanie dialogu merytorycznego z regionalnymi wspólnotami gospodarczymi;
- c) propagowanie dialogu międzykulturowego oraz programów współpracy, tworzenia partnerstw, wymiany i przywództwa.

VI. BLISKI WSCHÓD

1. **Wspieranie zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz wykorzystanie transformacji cyfrowej**

- a) wspieranie przedsiębiorczości, godnego zatrudnienia i zdolności do zatrudnienia, poprawa w zakresie otoczenia biznesowego, cyfryzacji przedsiębiorstw i klimatu inwestycyjnego;
- b) propagowanie dywersyfikacji gospodarczej, rozwoju łańcuchów wartości w sektorze spożywczym oraz infrastruktury gospodarczej i handlu innego niż produktami naftowymi; propagowanie rozwoju zrównoważonej produkcji i łańcuchów wartości;
- c) wspieranie odporności społeczności lokalnych i zachowania dziedzictwa kulturowego;
- d) wspieranie uruchamiania i operacjonalizacji infrastruktury w celu zapewnienia dostępnej, przystępnej cenowo, inkluzywnej i bezpiecznej łączności cyfrowej; wspieranie działań na rzecz usprawnienia administracji cyfrowej, rozwoju e-usług oraz ram i platform interoperacyjności.

2. **Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej oraz walka ze zmianą klimatu**

- a) wkład w starania partnerów na rzecz realizacji ich międzynarodowych zobowiązań w zakresie zmiany klimatu, walki z zanieczyszczeniami, zarządzania ekosystemami i ochrony różnorodności biologicznej; zwiększanie ich odporności na zmiany klimatu i inne zagrożenia naturalne;
- b) budowanie zdolności do włączania celów związanych ze zrównoważeniem środowiskowym i zmianą klimatu do głównego nurtu procesów rozwojowych, w szczególności w dziedzinie gospodarki, zrównoważonej energii, rolnictwa, rybołówstwa i akwakultury;
- c) wzmacnianie współpracy w zakresie zwiększania zdolności naukowych, technicznych, kadrowych i instytucjonalnych na potrzeby zarządzania klimatem i środowiskiem;
- d) wspieranie środków w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i jej łagodzenia.

3. **Promowanie rozwoju i włączenia społecznego oraz zdrowia**

- a) zwiększanie jakości i równości systemów edukacji; propagowanie umiejętności cyfrowych;
- b) wspieranie reform w zakresie ochrony socjalnej oraz działań na rzecz poprawy dostępu do podstawowych usług dla słabszych grup społecznych; propagowanie koordynacji w odpowiedzi na kryzysy zdrowotne;
- c) propagowanie poszanowania zasady niedyskryminacji; wspieranie prawa do wolności myśli, sumienia i religii lub przekonań;
- d) wspieranie działań na rzecz wzmacniania systemów opieki zdrowotnej, większego dostępu do usług zdrowotnych oraz poprawy ich jakości i odporności.

4. **Propagowanie praw człowieka, dobrych rządów, inkluzywnego obywatelstwa oraz pokojowych i sprawiedliwych społeczeństw, a także zacieśnianie współpracy w zakresie migracji i mobilności**

- a) wspieranie zarządzania makroekonomicznego, systemów zarządzania finansami publicznymi oraz rozliczalności instytucji publicznych; wspieranie inkluzywności w procesach rządzenia i podejmowania decyzji; wzmacnianie ochrony praw człowieka i podstawowych wolności; walka z dyskryminacją i wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego;

- b) propagowanie równouprawnienia płci oraz poszanowania i ochrony praw człowieka oraz pełnego korzystania z tych praw przez kobiety i dziewczęta i wzmocnienia ich pozycji, z uwzględnieniem praw gospodarczych, pracowniczych i społecznych;
- c) zacieśnianie współpracy we wszystkich aspektach migracji, przymusowych wysiedleń i zarządzania granicami oraz wzmocnianie walki z przemytem migrantów; wzmocnianie wszystkich aspektów zarządzania migracją i azyłem, współpracy w zakresie bezpiecznych, godnych i trwałych powrotów, readmisji i reintegracji oraz eliminowania pierwotnych przyczyn migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń;
- d) wspieranie kompleksowego podejścia do legalnej migracji i mobilności; pomoc w zapewnianiu wsparcia dla uchodźców, migrantów, osób wewnętrznie przesiedlonych, społeczności przyjmujących oraz państw przyjmujących uchodźców lub osoby wysiedlone.

5. **Wspieranie pokoju, bezpieczeństwa i zapobiegania konfliktom**

- a) wspieranie starań na rzecz budowania pokoju oraz mediacji, dialogu i pojednania ustanawianie systemów wczesnego ostrzegania; wspieranie działań na rzecz zapobiegania konfliktom i ich rozwiązywania;
- b) wspieranie reformy sektora bezpieczeństwa i zwalczania przestępczości zorganizowanej;
- c) zapobieganie i zwalczanie radykalizacji postaw, która prowadzi do brutalnego ekstremizmu i terroryzmu, a także ochrona osób przed takimi zagrożeniami;
- d) zwiększanie bezpieczeństwa regionalnego oraz bezpieczeństwa morskiego i ochrony na morzu; ograniczanie ryzyka związanego z materiałami chemicznymi, biologicznymi, radiologicznymi i jądrowymi.

6. **Wzmacnianie partnerstw**

- a) zachęcanie do zapewnienia stosunków dobrosąsiedzkich, współpracy oraz inkluzywnego i konstruktywnego dialogu;
- b) promowanie współpracy trójstronnej z dwustronnymi i regionalnymi agencjami oraz instytucjami finansowania rozwoju;
- c) angażowanie zainteresowanych stron z krajów uprzemysłowionych i bardziej zaawansowanych krajów rozwijających się oraz za pomocą dyplomacji publicznej.

VII. AZJA ŚRODKOWA

1. **Propagowanie pokoju, stabilności, dobrych rządów, praw człowieka i rozwoju społecznego oraz rozwiązanie problemu migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń**

- a) budowanie pokoju, zapobieganie konfliktom lub ich inkluzywne, polityczne rozwiązywanie oraz zapewnianie stabilności przez wzmocnianie odporności państw, społeczeństw, społeczności i osób; wspieranie dialogu społecznego;
- b) wzmocnianie i propagowanie demokracji i inkluzywnych procesów demokratycznych; wspieranie skutecznych i rozliczalnych instytucji oraz walki z korupcją, nielegalnym obrotem środkami odurzającymi i przestępczością zorganizowaną; wzmocnianie praworządności i niezależnych sądów;
- c) wspieranie praw człowieka i podstawowych wolności, roli społeczeństwa obywatelskiego we wszystkich aspektach procesów politycznych i procesów reform oraz życia publicznego, a także wspieranie działań na rzecz wzmocnienia i zapewnienia odporności usług publicznych w obszarach zdrowia i edukacji; wspieranie środków służących wzmocnieniu równouprawnienia płci i propagowanie wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt we wszystkich obszarach polityki;
- d) zwalczanie pierwotnych przyczyn migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń; ułatwianie uporządkowanej, bezpiecznej, legalnej i odpowiedzialnej migracji i mobilności; poprawa zarządzania migracjami oraz wzmocnianie ochrony granic, współpracy w zakresie bezpiecznych, godnych i trwałych powrotów, readmisji i reintegracji oraz legalnej migracji.

2. **Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej oraz walka ze zmianą klimatu**

- a) propagowanie zintegrowanego, zrównoważonego i partycypacyjnego zarządzania zasobami wodnymi w sposób uwrażliwiony na konflikty oraz współpracy w dziedzinie wód transgranicznych;
- b) wspieranie środków w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i jej łagodzenia;

- c) propagowanie ochrony i zrównoważonego użytkowania zdrowych ekosystemów i systemów rolno-spożywczych oraz zrównoważonego zarządzania nimi; powstrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej; wspieranie dążeń krajów partnerskich do zapewnienia gotowości na wypadek klęsk żywiołowych i zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, a także propagowanie dostępu do zrównoważonej energii i zacieśnianie współpracy w tym zakresie;
- d) rozwój i wzmocnianie zrównoważonej zielonej gospodarki oraz gospodarki o obiegu zamkniętym.

3. Wspieranie zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz godnego zatrudnienia i wykorzystanie transformacji cyfrowej

- a) wspieranie wzrostu odpornych i zrównoważonych gospodarek; wspieranie współpracy regulacyjnej i normalizacji; wspieranie uruchamiania i operacjonalizacji infrastruktury w celu zapewnienia dostępnej, przystępnej cenowo, inkluzywnej i bezpiecznej łączności cyfrowej;
- b) wspieranie zwiększonej produktywności i godnego zatrudnienia poprzez formalizowanie gospodarki, przy jednoczesnym wspieraniu stosowania międzynarodowych norm pracy;
- c) wspieranie większych możliwości kształcenia i szkolenia zawodowego i technicznego; propagowanie umiejętności cyfrowych;
- d) ułatwianie transgranicznej i wewnątrzregionalnej wymiany handlowej oraz większej integracji regionalnej jako wektora pokoju w całym regionie.

4. Wzmocnianie partnerstw

- a) zachęcanie do integracji i współpracy regionalnej w celu wsparcia wspólnego dobrobytu i bezpieczeństwa;
- b) wspieranie dyplomacji gospodarczej, kulturalnej i publicznej w celu nawiązywania kontaktów z ludnością, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, gminami i społecznościami lokalnymi, sektorem prywatnym, przedstawicielami mediów, środowiskiem akademickim i ośrodkami analitycznymi;
- c) propagowanie i wspieranie jednolitego regionalnego podejścia do kwestii integracji Afganistanu z państwami Azji Środkowej.

VIII. AZJA POŁUDNIOWA

1. Propagowanie dobrych rządów, rozwoju społecznego i równouprawnienia płci oraz rozwiązanie problemu migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń

- a) wzmocnianie i propagowanie demokracji, praworządności, niezależnego, rozliczanego i wydajnego systemu wymiaru sprawiedliwości, sprawowania rządów i nadzoru, a także praw człowieka; wzmocnianie pozycji prosperującego społeczeństwa obywatelskiego oraz umożliwienie rejestracji cywilnych; wspieranie środków służących wzmocnieniu równouprawnienia płci i propagowanie wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt we wszystkich obszarach polityki;
- b) wzmocnianie instytucji publicznych na poziomie krajowym i na poziomach niższych niż krajowy, usług publicznych w zakresie zdrowia, żywienia, edukacji i ochrony socjalnej; wspieranie decentralizacji;
- c) eliminowanie zagrożeń związanych ze zdrowiem; opracowywanie bezpiecznych, skutecznych i przystępnych cenowo szczepionek i leków przeciw chorobom związanym z ubóstwem i chorobom zaniedbanym oraz metod leczenia tych chorób; poprawa reakcji na wyzwania zdrowotne;
- d) zwalczanie pierwotnych przyczyn migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń; ułatwianie uporządkowanej, bezpiecznej, legalnej i odpowiedzialnej migracji i mobilności; poprawa zarządzania migracjami oraz wzmocnianie ochrony granic, współpracy w zakresie bezpiecznych, godnych i trwałych powrotów, readmisji i reintegracji oraz legalnej migracji.

2. Ochrona środowiska i walka ze zmianą klimatu

- a) wspieranie działań na rzecz łagodzenia i przystosowania się do zmiany klimatu; zwiększanie zdolności na potrzeby zarządzania środowiskiem;
- b) rozwój i wzmocnianie zrównoważonej zielonej i niebieskiej gospodarki oraz walki z zanieczyszczeniem;

- c) propagowanie stopniowego wycofywania paliw kopalnych i promowanie dostępu do zrównoważonych usług energetycznych; poprawa zarządzania oceanami;
- d) wspieranie lepszego zarządzania i budowania zdolności na rzecz zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi, a także propagowanie zrównoważonych, wielofunkcyjnych ekosystemów zarządzanych w kontekście przystosowania się do zmiany klimatu i odporności na klęski żywiołowe związane z katastrofami.

3. Wspieranie zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz godnego zatrudnienia i wykorzystanie transformacji cyfrowej

- a) wspieranie przedsiębiorczości, cyfryzacji przedsiębiorstw, rozwoju umiejętności i stosowania międzynarodowych norm pracy; wzmocnienie zrównoważonych systemów ochrony socjalnej;
- b) poprawa otoczenia biznesowego i klimatu inwestycyjnego; ułatwianie wymiany handlowej; usprawnianie regionalnych sieci i usług transportu multimodalnego; wspieranie zrównoważonej infrastruktury i konektywności;
- c) propagowanie powszechnego dostępu do przystępnej cenowo, stabilnej i zrównoważonej energii; propagowanie gospodarki niskoemisyjnej, odpornej na zmianę klimatu, zasobooszczędnej i o obiegu zamkniętym;
- d) wspieranie współpracy regulacyjnej i normalizacji; wspieranie uruchamiania i operacjonalizacji infrastruktury w celu zapewnienia dostępnej, przystępnej cenowo, inkluzywnej i bezpiecznej łączności cyfrowej.

4. Propagowanie pokoju, bezpieczeństwa i stabilności oraz zapobieganie konfliktom

- a) wspieranie zapobiegania konfliktom, wczesnego ostrzegania, budowania pokoju, zarządzania kryzysowego, stabilizacji, pojednania i działań związanych z odbudową po zakończeniu konfliktu oraz zwiększanie bezpieczeństwa morskiego;
- b) zwalczanie dyskryminacji i nierówności; propagowanie systematycznego udziału kobiet i młodzieży;
- c) zapobieganie wszelkim formom przemocy seksualnej i przemocy ze względu na płeć;
- d) zapobieganie radykalizacji postaw, brutalnemu ekstremizmowi i terroryzmowi oraz zwalczanie tych zjawisk.

5. Wzmacnianie partnerstw

- a) zwiększanie odpowiedzialności krajów, pogłębianie partnerstwa i konstruktywnego dialogu, w tym ze społeczeństwem obywatelskim;
- b) propagowanie multilateralizmu, integracji regionalnej i lepszej konektywności;
- c) angażowanie zainteresowanych stron z bardziej zaawansowanych krajów rozwijających się oraz za pomocą dyplomacji publicznej.

IX. AZJA PÓŁNOCNO- I POŁUDNIOWO-WSCHODNIA

1. Propagowanie dobrych rządów, rozwoju społecznego i równouprawnienia płci

- a) wzmocnianie i propagowanie demokracji i inkluzywnych procesów demokratycznych, praw człowieka i podstawowych wolności, praworządności, niezależnych sądów, sprawowania rządów i nadzoru, a także walki z korupcją;
- b) wspieranie i umacnianie prosperującego społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmocnianie jego pozycji; propagowanie przestrzeni otwartej i sprzyjającej rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego i zaangażowaniu obywateli w życie polityczne;
- c) zwalczanie nierówności i dyskryminacji; propagowanie rozwoju społecznego oraz pełnego korzystania z praw człowieka przez kobiety i dziewczęta, osoby młode i dzieci oraz osoby z niepełnosprawnościami;
- d) wspieranie działań na rzecz wzmocnienia systemów opieki zdrowotnej, większego dostępu do usług zdrowotnych oraz poprawy ich jakości i odporności; zwalczanie zagrożeń związanych ze zdrowiem; opracowywanie bezpiecznych, skutecznych i przystępnych cenowo szczepionek i leków przeciw chorobom związanym z ubóstwem i chorobom zaniedbanym oraz metod leczenia tych chorób; poprawa reakcji na wyzwania zdrowotne.

2. **Wspieranie pokoju, stabilności, bezpieczeństwa i zapobiegania konfliktom**

- a) wspieranie zapobiegania konfliktom, wczesnego ostrzegania i budowania pokoju poprzez mediację i dialog, zarządzanie kryzysowe, stabilizację, pojednanie oraz działania związane z odbudową po zakończeniu konfliktu;
- b) wspieranie lokalnych, krajowych, regionalnych i międzynarodowych inicjatyw przyczyniających się do zapewnienia stabilności, bezpieczeństwa i pokoju; propagowanie współpracy transgranicznej w zakresie wspólnych zasobów naturalnych.

3. **Ochrona środowiska i walka ze zmianą klimatu**

- a) zwiększanie zdolności naukowych, kadrowych i instytucjonalnych na potrzeby zarządzania klimatem i środowiskiem; wzmocnienie regionalnego, krajowego i lokalnego zarządzania klimatem i środowiskiem;
- b) wspieranie środków w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i jej łagodzenia oraz zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi;
- c) propagowanie dostępu do zrównoważonej energii i stopniowego wycofywania dopłat do paliw kopalnych szkodliwych dla środowiska; rozwój i wzmocnienie zrównoważonej zielonej i niebieskiej gospodarki, walki z zanieczyszczeniem, gospodarki o obiegu zamkniętym oraz zrównoważonej urbanizacji; poprawa zarządzania oceanami;
- d) propagowanie zalesiania i egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa; wspieranie zarządzania oceanami.

4. **Wspieranie zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz wykorzystanie transformacji cyfrowej**

- a) poprawa otoczenia biznesowego i klimatu inwestycyjnego; wspieranie cyfryzacji przedsiębiorstw oraz tworzenie otoczenia regulacyjnego sprzyjającego rozwojowi gospodarczemu;
- b) wspieranie integracji, wymiany handlowej, inwestycji i konektywności w regionie; wspieranie uruchamiania i operacjonalizacji infrastruktury w celu zapewnienia dostępnej, przystępnej cenowo, inkluzywnej i bezpiecznej łączności cyfrowej; wspieranie działań na rzecz usprawnienia administracji cyfrowej, rozwoju e-usług oraz ram i platform interoperacyjności;
- c) wspieranie zrównoważonego rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa, a także bezpieczeństwa żywnościowego; propagowanie zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi, a także odporności środowiskowej i społecznej oraz zdrowych ekosystemów;
- d) wspieranie zrównoważonej dywersyfikacji gospodarczej, lokalnej wartości dodanej w ramach łańcuchów dostaw, zrównoważonego handlu i rozwoju sektora prywatnego; propagowanie rozwoju zrównoważonej produkcji i łańcuchów wartości.

5. **Wyeliminowanie pierwotnych przyczyn migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń oraz ułatwienie uporządkowanej, bezpiecznej i legalnej migracji i mobilności**

- a) propagowanie warunków ułatwiających legalną migrację i dobrze zarządzaną mobilność oraz kontakty międzyludzkie;
- b) zapewnianie ochrony i poszanowania praw człowieka przysługujących migrantom, uchodźcom i wysiedleńcom; wspieranie skierowanych do nich rozwiązań ukierunkowanych na rozwój, a także bezpiecznych, godnych i trwałych powrotów, readmisji i reintegracji;
- c) ograniczenie podatności na zagrożenia w kontekście migracji, m.in w związku z handlem ludźmi i przemytem ludzi.

6. **Wzmocnienie partnerstw**

- a) pogłębianie dialogu politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturowego między Unią a krajami partnerskimi; wspieranie realizacji zobowiązań dwustronnych i międzynarodowych;
- b) budowanie partnerstw z sektorem prywatnym w celu tworzenia miejsc pracy i poprawy źródeł utrzymania;
- c) angażowanie zainteresowanych stron z krajów uprzemysłowionych i bardziej zaawansowanych krajów rozwijających się oraz za pomocą dyplomacji publicznej.

X. PACYFIK

1. **Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej oraz walka ze zmianą klimatu**
 - a) rozwój i wzmacnianie zrównoważonej zielonej i niebieskiej gospodarki, gospodarki o obiegu zamkniętym oraz walki z zanieczyszczeniem; propagowanie dostępu do zrównoważonej energii;
 - b) wspieranie partnerów w dążeniach do realizacji zobowiązań w zakresie zmiany klimatu, gotowości na wypadek klęsk żywiołowych i zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, ochrony ekosystemów i zachowania różnorodności biologicznej, a także zarządzanie oceanami;
 - c) propagowanie zrównoważonych środowiskowo praktyk rolniczych; lepsze przystosowanie się do zmiany klimatu i łagodzenie jej skutków; propagowanie odporności środowiskowej i społecznej oraz zdrowych ekosystemów;
 - d) wspieranie zrównoważonej dywersyfikacji gospodarczej, konkurencyjności, lokalnej wartości dodanej w ramach łańcuchów dostaw, zrównoważonego handlu i rozwoju sektora prywatnego.
2. **Wspieranie zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz godnego zatrudnienia**
 - a) wspieranie zrównoważonej przedsiębiorczości, godnego zatrudnienia i zdolności do zatrudnienia; poprawa otoczenia biznesowego i klimatu inwestycyjnego; tworzenie możliwości; wspieranie gospodarki cyfrowej i łączności cyfrowej;
 - b) poprawa otoczenia biznesowego i klimatu inwestycyjnego; tworzenie otoczenia regulacyjnego sprzyjającego rozwojowi gospodarczemu; wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy;
 - c) pobudzanie i różnicowanie zrównoważonych i inkluzywnych łańcuchów wartości w sektorze rolno-spożywczym; propagowanie bezpieczeństwa żywnościowego i dywersyfikacji gospodarczej, wartości dodanej, integracji regionalnej, konkurencyjności i sprawiedliwego handlu; wspieranie zrównoważonych, niskoemisyjnych innowacji odpornych na zmianę klimatu; wspieranie zrównoważonej infrastruktury;
 - d) wspieranie i propagowanie zrównoważonego zarządzania rybołówstwem i zrównoważonej akwakultury.
3. **Propagowanie dobrych rządów, pokoju i bezpieczeństwa, praworządności i praw człowieka, w tym równouprawnienia płci**
 - a) wzmacnianie i propagowanie pokoju, poszanowania praw człowieka, demokracji i inkluzywnych procesów demokratycznych, praworządności, niezależnych sądów, zapobiegania konfliktom, budowania pokoju i pojednania, sprawowania rządów i nadzoru, należytego zarządzania finansami publicznymi, a także walki z korupcją;
 - b) zwalczanie dyskryminacji; propagowanie zasad równości i niedyskryminacji;
 - c) budowanie odporności państw, społeczeństw, społeczności i osób na naciski i wstrząsy polityczne, gospodarcze, środowiskowe, żywnościowe, demograficzne i społeczne, klęski żywiołowe, katastrofy spowodowane przez człowieka i kryzysy zdrowotne, w tym pandemii;
 - d) wspieranie i umacnianie prosperującego społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmacnianie jego pozycji; propagowanie przestrzeni otwartej i sprzyjającej rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego i zaangażowaniu obywateli w życie polityczne i kontrolę procesu podejmowania decyzji; wspieranie i propagowanie uczestnictwa wszystkich ludzi w procesach politycznych i życiu publicznym;
4. **propagowanie rozwoju społecznego;**
 - a) wzmocnienie działań w celu przyjęcia strategii politycznych i wygenerowania stosownych inwestycji na rzecz propagowania, ochrony i przestrzegania praw kobiet i dziewcząt, ludzi młodych i dzieci;
 - b) wspieranie zrównoważonego rolnictwa i rybołówstwa oraz zrównoważonej akwakultury w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego; tworzenie możliwości ekonomicznych i godnych miejsc pracy;
 - c) wspieranie powszechnego dostępu do bezpiecznej wody pitnej w wystarczającej ilości, infrastruktury sanitarnej, higieny oraz zrównoważonej i zintegrowanej gospodarki wodnej.
 - d) Wspieranie działań na rzecz wzmacniania systemów opieki zdrowotnej, większego dostępu do usług zdrowotnych oraz poprawy ich jakości i odporności

5. Wzmacnianie partnerstw

- a) pogłębianie dialogu politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturowego; wspieranie realizacji zobowiązań dwustronnych i międzynarodowych; wspieranie szerszej współpracy w regionie Pacyfiku;
- b) angażowanie zainteresowanych stron z krajów uprzemysłowionych i bardziej zaawansowanych krajów rozwijających się oraz za pomocą dyplomacji publicznej.

XI. OBIE AMERYKI

1. Ochrona środowiska i różnorodności biologicznej oraz walka ze zmianą klimatu

- a) wspieranie partnerów w dążeniach do przystosowania się do zmiany klimatu i jej łagodzenia oraz zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi;
- b) propagowanie ochrony i odbudowy ekosystemów i różnorodności biologicznej oraz zrównoważonego zarządzania nimi; ochrona dzikiej fauny i flory oraz powstrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej;
- c) propagowanie zrównoważonego zarządzania użytkowaniem gruntów, zrównoważonej zmiany użytkowania gruntów i zrównoważonego leśnictwa; walka z degradacją lasów i propagowanie egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa oraz wzmacnianie zarządzania oceanami;
- d) propagowanie efektywnego gospodarowania zasobami oraz zrównoważonej konsumpcji i produkcji w ramach przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz przejścia na zerowy poziom emisji zanieczyszczeń i zieloną energię ze szczególnym uwzględnieniem efektywności energetycznej; wspieranie modernizacji systemów dostaw wody i instalacji sanitarnych.

2. Transformacja cyfrowa i innowacje

- a) wspieranie standaryzacji i współpracy politycznej ukierunkowanej na kwestie cyberbezpieczeństwa, ochronę danych, sztuczną inteligencję oraz na inne kwestie regulacyjne związane z transformacją cyfrową; propagowanie inkluzywnej edukacji cyfrowej i umiejętności cyfrowych; umacnianie praw cyfrowych;
- b) rozwój i propagowanie dostępnej, przystępnej cenowo, inkluzywnej i bezpiecznej łączności cyfrowej; poszerzanie wiedzy i intensyfikacja wymiany danych; wzmacnianie współpracy naukowej między dwoma regionami;
- c) wspieranie gospodarki cyfrowej, w tym przedsiębiorczości cyfrowej; propagowanie współpracy w dziedzinie nauki, transferu technologii i badań, transformacji cyfrowej oraz innowacji; wspieranie rozwoju i powszechnego wykorzystania produktów cyfrowych, cyfrowej administracji i e-usług;
- d) wspieranie platform współpracy w celu pobudzenia inwestycji cyfrowych i wymiany cyfrowej w UE.

3. Wspieranie zrównoważonej i inkluzywnej odbudowy gospodarczej

- a) pobudzanie zrównoważonych i inkluzywnych łańcuchów wartości, propagowanie bezpieczeństwa żywnościowego i dywersyfikacji gospodarczej oraz inteligentnej specjalizacji, wartości dodanej, integracji regionalnej i łączności regionalnej, konkurencyjności, sprawiedliwego i uczciwego handlu innowacji;
- b) wspieranie programu integracji regionalnej i polityki handlowej na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz wdrażania umów handlowych; propagowanie i wspieranie multilateralizmu oraz przestrzegania zasad i norm międzynarodowych;
- c) poprawa otoczenia biznesowego i klimatu inwestycyjnego poprzez utworzenie otoczenia regulacyjnego sprzyjającego rozwojowi gospodarczemu na potrzeby rozwoju gospodarczego;
- d) zwiększanie społecznej i środowiskowej zrównoważoności, upodmiotowienia ekonomicznego kobiet, osób młodych i słabszych grup społecznych, społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw i odpowiedzialnych praktyk biznesowych; poszanowanie i propagowanie standardów i zasad dotyczących praw człowieka w całym łańcuchu wartości; wspieranie wspólnej wartości dodanej i warunków sprawiedliwego handlu.

4. **Wspieranie dobrych rządów, pokoju i bezpieczeństwa oraz rozwiązanie problemu migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń**

- a) wzmacnianie i propagowanie pokoju, zapobiegania konfliktom, demokracji, praworządności, niezależnych sądów, walki z korupcją, sprawowania rządów i nadzoru, w tym przejrzystych, rozliczalnych, efektywnych i inkluzywnych instytucji na wszystkich poziomach;
- b) rozwiązanie problemu migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń; ograniczenie podatności na zagrożenia w kontekście migracji, w tym wprowadzenie środków w celu ochrony ofiar wykorzystywania i nadużyć; zintensyfikowanie współpracy w zakresie zintegrowanego zarządzania granicami;
- c) wspieranie ukierunkowanych na rozwój rozwiązań dla wysiedleńców, osób wewnętrznie przesiedlonych i społeczności przyjmujących;
- d) zwalczanie wszelkich form przemocy, przestępczości zorganizowanej, handlu ludźmi, nielegalnego obrotu środkami odurzającymi, przemytu i prania pieniędzy.

5. **Propagowanie spójności społecznej, zwalczanie nierówności oraz propagowanie rozwoju społecznego**

- a) wspieranie przyjmowania i skutecznego wdrażania publicznych polityk na rzecz zmniejszenia nierówności, a także zintegrowanego podejścia do polityki zarządzania i polityki społecznej;
- b) poprawa dostępu wszystkich obywateli do podstawowych potrzeb i usług; wzmocnienie systemów edukacji;
- c) propagowanie, ochrona i zapewnienie poszanowania praw słabszych grup społecznych oraz propagowanie równouprawnienia płci; zwiększanie zdolności na potrzeby opracowywania strategii politycznych uwzględniających aspekt płci;
- d) pogłębianie dialogu z krajami partnerskimi, organizacjami regionalnymi i międzynarodowymi, sektorem prywatnym i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego dotyczącego spójności społecznej i walki z nierównościami;
- e) wspieranie działań na rzecz wzmacniania systemów opieki zdrowotnej, większego dostępu do usług zdrowotnych oraz poprawy ich jakości i odporności.

6. **Wzmacnianie partnerstw**

- a) angażowanie zainteresowanych stron z krajów uprzemysłowionych i bardziej zaawansowanych krajów rozwijających się oraz za pomocą dyplomacji publicznej;
- b) zacieśnianie współpracy regionalnej, subregionalnej i międzyregionalnej.

XII. KARAIBY

1. **Zwiększanie odporności na zmianę klimatu i klęski żywiołowe z uwzględnieniem zielonej transformacji**

- a) wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i jej łagodzenia, gotowości na wypadek klęsk żywiołowych i zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi;
- b) propagowanie zrównoważonych, wielofunkcyjnych ekosystemów zarządzanych w kontekście przystosowania się do zmiany klimatu i odporności na zmianę klimatu;
- c) wzmacnianie zrównoważonych systemów żywnościowych;
- d) wspieranie przejścia na zieloną energię, gospodarki o obiegu zamkniętym, walki z zanieczyszczeniem i budowania odporności.

2. **Propagowanie zrównoważonego wzrostu i zrównoważonych miejsc pracy**

- a) wspieranie dywersyfikacji gospodarczej i inteligentnej specjalizacji; wspieranie gospodarki cyfrowej i łączności cyfrowej;
- b) skoncentrowanie się na nowych czynnikach wzrostu, w tym na zielonej/niebieskiej gospodarce i gospodarce o obiegu zamkniętym, zrównoważonej turystyce i transformacji cyfrowej; propagowanie rozwoju zrównoważonej produkcji i łańcuchów wartości;
- c) wspieranie dostępu do finansowania, włączenia społecznego, rozwoju sektora prywatnego, handlu między przedsiębiorcami, kształcenia zawodowego i rozwoju umiejętności.

3. **Wspieranie integracji regionalnej, wymiany handlowej i współpracy transnarodowej**
 - a) wspieranie integracji gospodarczej i wykonywania umowy o partnerstwie gospodarczym;
 - b) wspieranie rozwoju instytucjonalnego i wymiany kulturalnej, również z państwami i terytoriami szerzej rozumianego basenu Morza Karaibskiego.

 4. **Wzmacnianie rządów, pokoju, bezpieczeństwa i rozwoju społecznego**
 - a) wzmacnianie rządów, pokoju, demokracji, społeczeństwa obywatelskiego, walki z nierównościami i bezpieczeństwa obywateli;
 - b) walka z nielegalnym handlem, nielegalnym finansowaniem i przestępczością zorganizowaną; wzmacnianie zdolności zarządzania granicami, rozstrzygania spraw w postępowaniu w trybie pozasądowym i zapobiegania przestępczości;
 - c) wspieranie środków na rzecz zapewnienia spójności społecznej i ram ochrony, w tym większego dostępu do usług opieki zdrowotnej oraz poprawy ich jakości i odporności;
 - d) propagowanie norm międzynarodowych w zakresie rządów i finansów publicznych.

 5. **Wspieranie praw człowieka i równouprawnienia płci**
 - a) propagowanie i ochrona praw człowieka i podstawowych wolności;
 - b) propagowanie równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet.
-